

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

52-1

Brno 2011

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 52
Volume 52

Číslo 1
Issue 1

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Olga Lečbychová, Marián Mazuch,
Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Adresa redakce
Adress

Skleněné korále z pohřebiště v Příboře. Viz obr. 18 na s. 90

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@iabrno.cz
Internet: <http://www.iabrno.cz>

Tisk
Print

Azu design s.r.o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2011

Náklad 450 kusů

Časopis je na seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.

Copyright ©2011 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

dělským družstvem na pravém břehu potoka Mikulovka (Loc: 48°48'49.421"N, 16°33'39.268"E).

Ve značně rozsáhlé výkopové síti byly zachyceny, kromě četných středověkých situací, také dva zahloubené objekty, které poskytly ojedinělé zlomky pravěké keramiky. Podle fragmentů širokých páskových až tunelovitých uch lze nálezy datovat přibližně do období eneolitu.

Petr Kos

Resumé

Březí u Mikulova (Bez. Břeclav). „U rybníka“. Äneolithikum (?). Siedlung. Rettungsgrabung.

ČEJKOVICE (OKR. HODONÍN)

Templářská ulice. KZP. Sídlištní vrstva. Záchranný výzkum.

V roce 2009 proběhl při stavbě parkoviště na pozemku parc. č. 5237 záchranný archeologický výzkum při němž byla dokumentována sídlištní vrstva s nepočetnými nálezy keramiky a kamenné štílané industrie náležející KZP (srov. kap. Doba bronzová, Středověk a novověk). Jedná se o novou lokalitu svého druhu v centru Čejkovic.

František Kostrouch

Resumé

Čejkovice (Bez. Hodonín). Templářská Str. Glockenbecherkultur. Siedlungsschicht. Rettungsgrabung.

HOLEŠOV (K. Ú VŠETULY, OKR. KROMĚŘÍŽ)

Palackého ul. Eneolit. Sídliště. Záchranný výzkum.

Ve skryté ploše během výstavby komunikace pro podnikatelský areál (ZM ČR 1:10 000 25-31-09 v okolí bodu 175/298 od Z/J s.č.) byl objeven hliník datovaný podle keramického materiálu rámcově do eneolitu, který však nebyl prokopán celý, poněvadž jeho patrně větší část byla poničena novodobými navážkovými kontexty. Bylo proto nutné spokojit se pouze s několika prozkoumanými sektory. Později během výstavby dvou budov v areálu byly zkoumány profily základový pasů a výkopů pro inženýrské sítě, odkud sice bylo získáno několik zlomků pravěké keramiky svědčících o přítomnosti archeologických situací, avšak vzhledem k mocné vrstvě ornice (cca 80 cm) nebylo možné rozpoznat zahloubené archeologické objekty.

Ivan Čižmář

Resumé

Holešov-Všetuly (Bez. Kroměříž). Palackého Str. Äneolithikum. Siedlung. Rettungsgrabung.

HULÍN (OKR. KROMĚŘÍŽ)

„Višňovce“. MMK. Sídliště. KZP. Pohřebiště. Záchranný výzkum.

Od února do června 2010 proběhla 3. etapa výzkumu na nově budované komunikaci RK55 v místě pod zruše-

nou částí silnice Hulín–Holešov (Kalábek 2008; Kalábek, Kalábková, Peška 2009). Na sídlišti bylo prozkoumáno 191 objektů (celkem 3829); viz kapitoly Neolit, Doba bronzová, Doba železná, Doba římská, Středověk a novověk. Lokalita leží na jižním svahu mírného návrší východně od Hulína ohraničeného na severu říčkou Rusavou a na jihu potokem Žabínek. Lokalitu s nadmořskou výškou 193–198 m lze identifikovat v mapě MZ 1:10 000, list 25-31-08, v souřadnicích Z s.č.: J s.č.: 125 mm : 244 mm, 150 mm : 238 mm, 196 mm : 220 mm.

V této fázi výzkumu byly exkavovány sídlištní objekty s převážně hospodářskou funkcí: zásobní jámy, nepravidelná rozsáhlá soujámí (mnohdy navazovala na soujámí již zkoumaná), či ojedinělé objekty spojované spíše se sídlištní zástavbou (sloupové jamky a žlábků s hrotitým řezem bez jednoznačných znaků již známých půdorysů staveb). V západním vyklínění lokality byla prozkoumána i kruhová pícka s částečně dochovanou mazanicovou klenbou, narušenou velatickou jámou. Datace sídliště se opakuje a řadíme jej do mladší fáze MMK.

Na okraji plochy byl prozkoumán i jeden kostrový hrob pocházející z pohřebiště KZP (celkem 46 hrobů), orientovaný SV-JZ s rozměry 1×0,7×0,33 m. V oválné hrobové jámě byly špatně dochovány zbytky skeletu (korunky zubů). Výbava obsahovala zlomky tří nádob v JZ rohu jámy (mísa, hrnek a džbán), v JV rohu byla nalezena kumulace zvířecích kostí.

Marek Kalábek

Literatura

Kalábek, M. 2008: Hulín (okr. Kroměříž), „Višňovce“. *Přehled výzkumů* 49, 297.

Kalábek, M., Kalábková, P., Peška, J. 2009: Hulín (okr. Kroměříž). *Přehled výzkumů* 50, 267.

Resumé

Hulín (Bez. Kroměříž) „Višňovce“. Kultur mit mährischen bemalten Keramik u. Glockenbecherkultur. Siedlung. Gräberfeld. Rettungsgrabung.

KOSTICE (OKR. BŘECLAV)

„Zadní hrúd“. KNP, KZP. Nížinné sídliště; pohřebiště. Systematický výzkum.

Přesné určení polohy výzkumu (S-JTSK): 1: (Y: 581 280 X: 1 213 640); 2: (Y: 581 240 X: 1 213 640); 3: (Y: 581 240 X: 1 213 700); (Y: 581 280 X: 1 213 700)

V roce 2009 jsme v jámě nepravidelného tvaru datovanou do velkomoravského období našli hrot šípu vyrobený ze silicitu.

V roce 2010 byla objevena mírně zahloubená kruhová jáma, v níž se nacházely tři nádoby ve střepích. Z jedné chybí cca třetina střepů, protože jáma byla později narušena raně středověkou zásobnicovou jámou. Na základě keramiky řadíme tento nález do kultury s nálevkovitými poháry.

Zajímavý je objev dětského žárového hrobu kultury se zvoncovitými poháry. Podařilo se zachytit pouze nezdobenou černou keramiku a několik zlomků keramiky zdobené inkrustovanými vpichy. Je zřejmé, že honosná zvon-

covitá nádoba byla zničena hlubokou orbou. V těsné blízkosti hrobu se nacházela zásobnicová jáma s nezdobenou keramikou KZP.

Petr Dresler, Jiří Macháček, Peter Milo

Resumé

In the years 2009 and 2010 was excavated a polycultural site in Kostice – Zadní hrúd. The ceramic finds are known since 2006 by field survey made by J. Janál. We have excavated 90 pits and two graves. Pits are dated mostly to the early medieval period (from 6th to 12th century). The oldest finds are from the Eneolithic period. One pit with three pots is dated into the Funnel Beaker culture. The interesting find is one cremation grave of child from the Bell Beaker culture. Grave was strongly damaged by tillage.

KYJOVICE (OKR. ZNOJMO)

„Sutny II“. KZP. Hrob. Systematický výzkum.

V rámci systematického výzkumu Ústavu archeologie a muzeologie FF MU v Brně (např. Kuča et al. 2010) na polykulturní lokalitě „Sutny“ v roce 2010 (viz kap. neolit) byla odkryta část plochy v severní části polohy označená jako „Sutny II“. Cílem bylo ověření původu kruhového útvaru, který zachytil P. Milo v předchozích letech geofyzikální prospekci (Milo, Kazdová 2008). Zkoumaná plocha se ve čtvercové síti lokality nachází v sektoru Y6, čtverce 4f-h, 5f-h (obr. 6). V měsíci květnu byla odkryta část žlábků a roh uvnitř se nacházející obdélné jámy. Odkryv v letních měsících ukázal, že se jedná o hrob (H 27) kultury se zvoncovitými poháry (KZP). Jedná o první regulérní objekt této kultury z polohy „Sutny“, i když již dříve se vyskytovaly ojedinělé zlomky keramiky v zásepech objektů jiných kultur (Podborský red. 2005, 168–169; Ondráček, Dvořák, Matějčková 2005, 107).

Hrobovou komoru obklopoval žlábek. Maximální průměr žlábků je 10 m, šířka 1 m, průměr kůlových jamek ve žlábků činí 30–40 cm. V příčném řezu žlábků jsou makroskopicky rozlišitelné tři kontexty: kůlová jamky, zásyp žlábků s kůlovými jamkami a zásyp na vnitřní obvodové straně žlábků, který měl patrně pouze konstrukční funkci.

Hrobová jáma měla téměř pravidelný tvar o rozměrech cca 3×2,5 m, maximální hloubka od úrovně podloží 1,6 m (obr. 4). Jižní strana hrobu zasáhla do stavební jámy mladšího stupně kultury s lineární keramikou (dále LnK). Hrobový zásyp byl poměrně homogenní, ale okrajové části zásypu byly světlejší než střed uložený. V celé výplni se objevoval materiál kultury s LnK, jihozápadní roh hrobové jámy tak nebyl zcela zřetelný. Severozápadní roh a západní hrana hrobové jámy odkryté v měsíci květnu byly lemovány tmavým pruhem, který by bylo možno pokládat za stín výdřevy. V letní etapě výzkumu již tento projev nebyl patrný.

Podle předběžného antropologického určení E. Drozdové hrob obsahoval špatně zachovanou kostru asi padesátiletého muže. Jeho skelet byl uložen ve skrčené poloze na levém boku, jeho hlava směřovala k severu, pohled k východu. Pohřbený muž měl silně obroušený chrup.

Do hrobové komory bylo uloženo šest zdobených zvoncovitých pohárů celkem ve čtyřech koncentracích (např. obr. 5). V prostoru hlavy se nacházely dvě zlaté spirálky analyzované pomocí SEM-EDX. Složení: spirálka č. 1 (3,1822 g) Au 91,7 %, Ag 8,3 %, spirálka č. 2 (3,0662 g) Au 82,7 %, Ag 17,2 %. U pasu měl muž uloženy úštěpy z radiolaritu a z křemičité zvětraliny serpentinu a křesadlo (podle předběžné interpretace) ze silicitu krakovsko-čestochovské jury. Při západním okraji hrobové jámy byly koncentrovány čtyři silicitové šípky (provenience surovin zatím nezjištěna), dvě se nacházely za zády kostry, dvě v jednom z pohárů. Hrobovou výbavu doplňují ještě dva kameny, které lze předběžně zařadit jako „kladívko“ z hadce (magnetická susceptibilita $59,5 \times 10^{-3}$ SI jednotek; vše měřeno kapametrem KT-6) a kovadlinka z blíže neurčené horniny (magnetická susceptibilita $0,03 \times 10^{-3}$ SI), dvě nátepní destičky zhotovené z měkkých hornin (magnetická susceptibilita okolo $0,07 \times 10^{-3}$ SI) a u rukou zeleně patinovaná kovová dýka o hmotnosti 51,17 g. Pomocí rentgen-fluorescenční analýzy (XRF) bylo potvrzeno, že dýka je zhotovena z mědi. V korozních produktech mědi byly makroskopicky identifikovány reliktů dřeva, které pravděpodobně pocházejí z pochvy dýky. Na rozhraní čepele a řapu dýky byly mikroskopicky identifikovány reliktů textilních vláken.

Při exkavaci a preparaci keramických nádob, které byly pozorovány ve čtyřech kumulacích, bylo zjištěno, že v jedné kumulaci střepů jsou celkem tři zvoncovité poháry, ostatní poháry byly nalezeny zvláště na dalších třech místech. I tyto však byly v rozdílných pozicích, což naznačovalo odlišné formativní procesy. Během jejich exkavace byl tedy zvolen experimentální postup, při kterém byla poloha každého fragmentu zaměřována totální stanicí, vzniklo několik fotogrammetrických dokumentačních úrovní pro jednotlivé poháry. Během laboratorní části zpracování byla u fragmentů zjištěna hmotnost, dále byly sledovány tzv. slepky a zjištěováno, jak daleko byly při post-depozičních procesech přemístěny. Přímo v terénu byly zpod některých nádob odebrány mikromorfologické vzorky. Ze získaných dat budeme snad schopni lépe pochopit a rekonstruovat depoziční a post-depoziční procesy probíhající v hrobech.

Během výzkumu byl prováděn systematický odběr půdních vzorků na chemickou a mikromorfologickou analýzu. Komplexní vyhodnocení výsledků předpokládáme až po ukončení terénních prací v prostoru H27. Předběžně lze označit za úspěšnou zejména aplikaci vizualizace zetlelých pozůstatků dřeva rhodanidovou metodou podle Brongerse (Brongers 1962–63), která ověřila terénní pozorování z jarních měsíců. Takto jsme v případě H 27 opakovaně (v několika dokumentačních úrovních) úspěšně identifikovali náznaky obvodové struktury a jedné linie poledníkového směru, která hrobovou jámu dělí přibližně na dvě poloviny. Během terénních prací bylo také pravidelně určováno kvalitativní množství fosfátů v půdní uloženině postupem dle Eidta (Eidt 1977) a v návaznosti byly zahájeny také kolorimetrické analýzy kvantitativního zastoupení fosfátů v půdě.

Vzorek zvířecí kosti z hrobu z okolí fosfátové koncentrace byl odeslán do Poznaň Radiocarbon Laboratory, neboť na základě polohy a přítomné fosfátové anomálie zde